

Володимир
Дем'яненко

Ще задовго до Ельби

ББК 63.3 (2) 622

Дем'яненко Володимир

Д 32 Ще задовго до Ельби: Іст.-докум. нариси. — Бровари:
Бровар. друкарня, 2003. — 252 с.: іл.

ISBN № 966-8465-02-4

Переважну більшість фактів, наведених у цій книзі, неможливо підтвердити в історичних архівах. Бо істинній правді про Другу світову війну було перекрито дорогу до них. Як не прикро, але понад півстоліття вважалося мало не принизливим для цілих націй оприлюднення такого прекрасного у людських стосунках почуття, як дружба. Найголовніші причини цього — тривале повоєнне протистояння урядів різносистемних держав, втягнених у запеклу «холодну війну».

Неважко здогадатися, яким нелегким виявився пошук юних краєзнавців Броварщини (Київська область) під орудою письменника-дослідника Володимира Дем'яненка.

Ця книга безперечно поповниться в майбутньому новими сторінками. Їх напишуть безпосередні учасники тих подій з усіх континентів. Розповіді про велике братерство волелюбних народів країн-союзниць по антигітлерівській коаліції, які приблизили світові щасливу мить переможного салюту, заштрихують ще не одну «білу пляму» в історії Другої світової війни.

ББК 63.3 (2) 622

Видавництво «Броварська друкарня», м. Бровари
ЗАТ «Броварська друкарня», 07400, м. Бровари, вул. Київська, 154

ISBN № 966-8465-02-4 © Дем'яненко В.
«Ще задовго до Ельби»

Розділ I

Міцні узи братерства

У роки війни вірність союзницькому обов'язку, взаємосимпатії людей найрізноманітніших сповідань найповніше проявлялися за винятково складних життєвих обставин. А на них щедрою була Друга світова війна.

Матеріали розділу розповідають про безкорисливу взаємодопомогу представників ведучих країн антигітлерівської коаліції — колишнього Радянського Союзу, Сполучених Штатів Америки, Великобританії та Франції. Особливо цінною була вона за жорстоких умов виживання в концентраційних таборах, куди волею долі закидало борців проти фашизму.

Творці книги, юні історики-краєзнавці Броварського Будинку дитячої та юнацької творчості, складають глибоку подяку спонсорам —

редакції газети Верховної Ради України «Голос України» (головний редактор **Анатолій Федорович Горлов**);

Якову Яковичу Гальченку — працівникові редакції газети «Голос України»;

Андрію Геннадієвичу Фіщеву — голові правління міського торговельного Дому «Ліза»;

Євгену Валерійовичу Гредунову — генеральному директору конструкторського виробничого об'єднання «Талісман»;

Миколі Івановичу Симону, Олександрові Івановичу Пиріжку, Володимирі Вікторовичу Шекері — підприємцям;

Володимирі Івановичу Лисенку та Володимирі Петровичу Жуку — вихованцям пошукового клубу, підприємцям.

Автор сердечно дякує за активну допомогу у дослідженні теми юним помічникам — Андрію Костюченку, Сергію Марченку, Олександрі Царику, Роману Рубанці, Сергію Кібишу, Наталі та Насті Чубовським, Ірині та Вікторії Дерій, Поліні Ковальчук, Сергію Гулю.

ЗМІСТ

Розділ I

Міцні узи братерства	3
На зв'язок із союзниками	4
«Срібна Зірка» від американського президента	20
Пошук у тайзі	22
У повітрі — французькі аси	29
Віддаляє час, але не пам'ять	31
Мій американський друг юності	38
В'язень бунтівного табору	40
У небезпеці — екіпаж «Літаючої фортеці»	46
«Човникові рейси» за скороченими маршрутами	49
«Сенк'ю, україночко!»	51
Лист із Америки	60

Розділ II

«Моря не з'єднують, моря роз'єднують»	61
Пліч-о-пліч з екіпажем «Дервіша»	62
Морфлотець Надійка	63
Вони прикривали морські каравани	64
Юнго англійського флоту, відгукнись!	66
Матрос із «Вест Нілуса»	67
«В небесах ми літали одних»	69
«Мене врятували двічі...»	72
З ризиком для життя	75
А до Марес'єва був Бейдер	78
Шлях крізь пекло	79
«Вогненні рейси»	
Чи такий вже й тихий Тихий океан?	81
Ми — із штормового дитинства	85
Механік танкера — одеситка Ганнуся	89
Радянські солдати англійської армії	90
Правда, прихована в архівах	92

Морська наука на островах Соловецьких	93
А йшли і Південні конвої	96
Розділ III	
Траса дружби	105
Допомагали всі регіони Росії	106
Першовідкривач	106
Радянський орден — американському пілотові	114
І тил був передовою	120
Авіатехнік — спеціальність обраних	122
Вкарбовані у безсмертя	124
Розділ IV	
Нас зріднила Ельба	129
Без права увійти в історію	130
Людина з легенди	135
Доля бойового комбата	136
Міст, що з'єднав наші серця	141
«Кияни стрічали нас квітами»	142
Вони йшли у бойових порядках другого фронту	
Дороги воєнні, дороги «мирні»	144
Свій обов'язок виконали	152
Буде музей технічного співробітництва	158
Дні незабутні, дні неповторні	159
Кавалер бойових відзнак держав-союзниць	161
«Додайте мені років...»	163
Мій американський друг юності	165
Дружні візити бойових побратимів	167
Почесна місія	169
Наші земляки — учасники історичної зустрічі	174
Прообраз солдата, вилитого у бронзі в центрі Берліна	174
Союзників довелося навіть обеззброювати	176

Крапку у війні поставили разом з англійськими воїнами	177
Експонат державного музею	183
Нагорода за ... невиконання наказу	185
Пошук триває	185
Точка зору дипломата	186
«Хай міцніють наші почуття...»	187
Розділ V	
Струни пам'яті	189
Полкова святиня	190
Заполярна Шульженко	197
Перша подяка полковому сигналістові	201
Його життєва лінія	205
Талант, убитий війною	208
Передвістя перемоги	211
І пісня — грізна зброя	216
Ціна фронтового хліба	217
Квіти у небі	219
Сімейна реліквія	226
Два вироби на один кшталт	230
І слово, і музика, й пісня — в єдинім строю бойовім	232
Про автора	242